

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

ΚΑΙ

ΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ

ΥΠΟ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΜΑΚΡΑΚΗ



ΤΟΜΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΩΝ ΤΗΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΝ

«Πάντες ἄνθρωποι τοῦ εἰδέναι ὀρέγονται φύσει.» (Ἀριστοτέλης).

«Μακάριος ἄνθρωπος, ὃς εὕρε Σοφίαν...
κρείσσον γὰρ αὐτὴν ἐμπορεύεσθαι ἢ χρυσοῦ
καὶ ἀργυρίου θησαυρούς. Τιμιωτέρα δὲ ἐστὶ
λίθων πολυτελέων· πᾶν δὲ τίμιον οὐκ ἄξιον
αὐτῆς ἐστίν.» (Παροιμ. Σολωμ.)



ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Α. Ν. ΚΑΣΤΡΙΩΤΟΥ

1890.

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΤΩ ΘΕΩ

ΤΩ ΕΞΕΥΡΟΝΤΙ

ΠΑΣΑΝ ΟΔΟΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ
ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΝΤΙ ΑΥΤΗΝ

ΙΑΚΩΒ ΤΩ ΠΑΙΔΙ ΑΥΤΟΥ

ΚΑΙ ΙΣΡΑΗΛ ΤΩ ΗΓΑΠΗΜΕΝΩ ΑΥΤΟΥ

ΕΙΤΑ ΔΕ

ΟΦΘΕΝΤΙ ΕΠΙ ΤΗΣ ΓΗΣ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΑΝΘΡΩΠΟΙΣ ΣΥΝΑΝΑΣΤΡΑΦΕΝΤΙ

ΤΗΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΝ

ΚΑΙ

ΤΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑΣ ΕΠΙΣΤΗΜΑΣ

ΩΣ ΛΟΓΙΚΗΝ ΛΑΤΡΕΙΑΝ ΠΡΟΣΦΕΡΕΙ

Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ

Ε.Υ.Δ. Τ.Κ.Τ.Π
ΚΑΤΑΧΩΡΗΜΕΝΑ 2006

ΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ

ΣΥΝΑΪΔΙΕ ΣΥΝΑΝΑΡΧΕ ΘΕΟΥ ΛΟΓΕ

ΠΑΝΤΩΝ ΤΩΝ ΟΝΤΩΝ Η ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΞΗΓΗΣΙΣ

Τῶν προφητῶν Σου ὁ μεγαλοφωνότατος, ἐκ νυκτός Σοι ὀρθρίζων καὶ προσευχόμενος, ἐξομολογεῖται Σοι, λέγων·
«Διὰ τὸν φόβον Σου, Κύριε, ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν, καὶ ὠδινῆσαμεν, καὶ ἐτέκομεν πνεῦμα σωτηρίας, ὃ ἐποιήσαμεν ἐπὶ τῆς γῆς.» Ἡμεῖς δὲ διὰ τὴν ἀγάπην Σου, ἐξ ἔρωτος φιλοσοφικοῦ, συνελάβομεν ἐν γαστρὶ, καὶ ὠδινῆσαμεν, καὶ ἐτέκομέν Σοι πρῶτον τὴν Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Φιλοσοφίαν καὶ τὰς φιλοσοφικὰς ἐπιστήμας, τὴν Ψυχολογίαν, τὴν Λογικὴν, τὴν Ἠθικὴν, τὴν Θεολογίαν, καὶ νῦν αὐτὴν ταύτην τὴν Φιλοσοφίαν, τὴν ἔχουσάν Σε ἀντικείμενον γνώσεως, καὶ ἀποδεικνύουσάν Σε τέλειον Θεὸν ἐκ τελείου Θεοῦ, καὶ τέλειον ἄνθρωπον ἐκ τῆς ἁγίας Παρθένου, ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν Θεάνθρωπον, αἰτιολογοῦντα καὶ ἐξηγοῦντα τὴν ἀίδιον ὑπαρξίν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, τὴν χρονικὴν ὑπαρξίν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῦ ἐπιγείου κόσμου, τὴν διαβατικὴν ὑπαρξίν τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς, τὰς μεταξὺ Θεοῦ, κόσμου καὶ ἀνθρώπου σχέσεις, τὰ ἐκ τῶν σχέσεων τούτων καθήκοντα καὶ ἔργα, ὅσα ἐγένοντο, ὅσα γίνονται, καὶ ὅσα γενήσονται ἕως τῆς τῶν αἰώνων συντελείας. Διὰ τὴν ἀγάπην Σου καὶ ἐξ ἔρωτος φιλοσοφικοῦ συνελάβομεν

ς.

ἐν γαστρὶ, καὶ ὠδινήσαμεν, καὶ ἐτέκομέν Σοὶ πλήρες φιλοσοφικὸν σύστημα, δι' οὗ ἐξελέγχεται τοῦ αἰῶνος τούτου ἡ ψευδοφιλοσοφία καὶ κενὴ ἀπάτη, καὶ πᾶσαι αἱ ψευδώνυμοι ἐπιστήμαι, αἱ οὐδὲν ἄλλο ἐπιστάμεναι ἢ ἐκτυφλοῦν τοὺς προσέχοντας αὐταῖς, καὶ σκοτίζειν, καὶ ἀποπλανᾶν, καὶ ἄγειν τοὺς πλανωμένους εἰς ἀπώλειαν. Σοφὸς γὰρ ὁ Διάβολος εἰς τὸ κακῶς ποιῆσαι, ἐγέννησε, μίξεις μετὰ φανῶν ψυχῶν, ψευδῆ φιλοσοφίας συστήματα καὶ ψευδεῖς ἐπιστήμας, ἵνα τεχνικῶς καὶ ἐπιστημονικῶς ἀποπλανᾶ καὶ ἀποκτείνῃ ὃν φθονεῖ ἄνθρωποι, ἵνα πολεμῇ τοὺς λόγους Σου καὶ τὴν πίστιν Σου ὑπὸ τὸ προσωπεῖον τῆς σοφίας καὶ τῆς ἐπιστήμης, τὴν ἑαυτοῦ μωρίαν καὶ ἀνοϊαν δι' εὐσήμων ὀνομάτων συγκαλύπτων, καὶ ὡς δεινὸς ταχυδακτυλουργὸς ποῖον φαίνεσθαι τὴν μωρίαν καὶ ἀνοϊαν ὡς σοφίαν καὶ ἐπιστήμην θαυμαστὴν ἐν ὀφθαλμοῖς ἀφρόνων. Ἀλλὰ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ἀνθρωπολέτειραν μαργαρίαν καὶ σοφιστείαν ἐξελέγχει ἡ τεχθεῖσά Σοι αὕτη Φιλοσοφία καὶ αἱ πρὸ αὐτῆς φιλοσοφικαὶ Ἐπιστήμαι, καὶ, Σὲ Ἀντοαλήθειαν καὶ τοὺς λόγους Σου πάντα ἀληθεῖς ἀποδεικνύουσαι, φωτίζουναι τὰς ψυχὰς εἰς τὴν διὰ Σοῦ σωτηρίαν. Ἀλλὰ τίς ὁ ἐκδιώξων ἐκ τῶν λεγομένων παρεπιστημίων, πράγματι δὲ πανσκοτιστηρίων, τὴν ψευδοφιλοσοφίαν τοῦ Διαβόλου καὶ τὰς ψευδωνύμους ἐπιστήμας, ἵνα ἐνθρονίσῃ ἐν κῦτοῖς τὴν ἀληθῆ Σου ταύτην Φιλοσοφίαν καὶ τὰς ἀληθεῖς Σου φιλοσοφικὰς Ἐπιστήμας ἐπιφωτισμῶ τῶν μαθητευόντων νέων, καὶ ὁδηγία πάντων εἰς τὸν λογικὸν καὶ σώφρονα καὶ δίκαιον καὶ εὐδαίμονα βίον; Διὰ τὴν ἀγάπην Σου ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν, καὶ ὠδινήσαμεν, καὶ ἐτέκομέν Σοι τὴν Φιλοσοφίαν ταύτην καὶ τὰς δο-

ρυφορούσας αὐτὴν φιλοσοφικὰς Ἐπιστήμας, καὶ διὰ τὴν
 ἀγάπην Σου ἠγωνίσθημεν παντὶ σθένει, καὶ ἀγωνιζόμεθα
 ἔτι, ἵνα ἐνθρονίσωμεν αὐτὰς τοῦλάχιστον ἐν τῷ λεγομένῳ
 πανεπιστημίῳ τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, ἐκδιώκοντες ἐξ αὐτοῦ
 τὴν ψευδοφιλοσοφίαν, καὶ ἐκ πάντων τῶν σχολείων τὴν
 ἐθνοφθόρον ψευδοπαιδείαν, ἀλλ' οὐκ ἰσχύσαμεν ποιῆσαι ὃ
 βουλόμεθα, καίτοι νικῶντες ἐν τοῖς ἐλέγχοις καὶ ἐν ταῖς
 ἀποδείξεσι τῆς ἀληθείας, ὥστε μὴ δύνασθαι τοὺς ἀντικει-
 μένους ἀντεπεῖν καὶ ἀνταγωνίσασθαι ἡμῖν. Οὐκ ἰσχύσα-
 μεν δὲ ποιῆσαι ὃ βουλόμεθα, διότι οὐκ ἐνισχύεις ἡμῶς διὰ
 τῆς δυνάμεώς Σου, ἵνα καταλύσωμεν τὸ κράτος τοῦ ἐχ-
 θροῦ Σου, καὶ σώσωμεν ἡνυχὰς ὑπ' αὐτοῦ ἀδικουμένας καὶ
 κατεσθιομένας. Κρατεῖ καὶ ἄρχει ὁ Σατανᾶς ἐν τῷ λαῷ
 Σου καὶ θρησκευτικῶς καὶ εκπαιδευτικῶς καὶ πολιτικῶς
 καὶ ἠθικῶς, ἡ δὲ δύναμις Σου οὐ πατάσσει αὐτόν, ἵνα
 συντριβῆ εἰς τέλος. Ἀλλὰ πιστεύομεν ὅτι πατάξεις καὶ
 συντριψῆς αὐτόν ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν ἐν τάχει, καὶ ἐλ-
 πίζομεν, καὶ ὑπομένομεν, εἰδότες ὅτι πάντα μετὰ λόγου
 ποιεῖς, καὶ κατὰ καιρὸν ποιεῖς πάντα τὰ γεγραμμένα, καὶ
 τὸν λαόν Σου πεπτωκότα ἀνερθώσεις, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ γῆ
 τὸ ὄνομά Σου δοξασθήσεται, καὶ πάντα τὰ ἔθνη ἕξουσιν
 καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιόν Σου, καὶ ποιμανεῖς αὐτὰ ἐν
 ράβδῳ σιδηρᾶ, καὶ συντριψῆς πάντας τοὺς ἐχθρούς Σου
 ὡς σκεύη κεραμέως. Ἡμεῖς δέ, τῇ ἐλπίδι χαίροντες, καὶ
 τῇ πίστει ὑπομένοντες, καὶ τῇ προσευχῇ προσκαρτεροῦν-
 τες, ποιοῦμεν καὶ ποιήσομεν πᾶν τὸ ἐφ' ἡμῖν εἰς δόξαν
 καὶ ἔπαινον τοῦ ἁγίου Σου ὀνόματος, καὶ εἰς ὑπελευθέ-
 ρωσιν τοῦ δεδουλωμένου καὶ καταθλιβομένου λαοῦ Σου,
 ὃς ἐγενήθη αἰχμάλωτος διὰ τὸ μὴ εἰδέναί Σε, καὶ δια-

ἦ.

μένει ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ, διότι πέποιθε μᾶλλον ἐπ' ἀρχον-
τας, ἐπὶ υἱοὺς ἀνθρώπων, οἷς οὐκ ἔστι σωτηρία, Σὲ δὲ οὐκ
ἐκζητεῖ, καὶ τῆς φωνῆς Σου οὐκ ἀκούει. Ἀλλὰ λάλησον
αὐτῷ ἰσχυρότερον καὶ διάνοιξον αὐτοῦ τὰ ὦτα, καὶ ἀκού-
σεται Σου, καὶ σωθήσεται ἀμήν.

Ταῦτά Σοι, Λόγε, καὶ νῦν προσφωνῶν, ἐπικαλοῦμαι τὴν
χάριν Σου καὶ τὴν εὐλογίαν Σου εἰς τὸ νοεῖν καὶ λαλεῖν
καὶ ποιεῖν πάντοτε καὶ παρταχοῦ τὸ ἀρεστόν ἐν ὀφθαλ-
μοῖς Σου, καὶ καλέσεις με λογικὴν ὑπηρετήν τοῦ Υἱοῦ καὶ
Λόγου τοῦ Θεοῦ, αἰνοῦντα καὶ δοξάζοντα τὸν Πατέρα καὶ
τὸν Υἱὸν καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα σὺν πᾶσι τοῖς υἱοῖς τοῦ
Θεοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώ-
νων· ἀμήν.

(1) σὸς φίλος καὶ διάκονος

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΜΑΚΡΑΚΗΣ



ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Ἐν ἔτει 1866 Μαΐου 29 ἔλαβον τὸ ἔργον τοῦ 1821 ὡς θέμα διδασκαλίας πρὸς τὸν λαόν, ἵνα διδάξω καὶ διαφωτίσω ἅπαν τὸ Ἑλληνικὸν πῶς ἂν τάχιστα καὶ κάλλιστα εἰς πέρας ἔλθοι. Ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου εἴκοσι λόγοι ἐξεφωνήθησαν ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς Ὀμονοίας, οὓς ἠδέως καὶ προσεκτικῶς ἤκροατο πολυπληθὲς ἀκροατήριον, διότι ἐφωτίζετο καὶ ἐμάνθανε τὰς συνθήκας τῆς καταλύσεως τοῦ κράτους τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν καὶ τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ ὅλου ἔθνους ἐκ τοῦ βαρβαρικοῦ ζυγοῦ. Χάριν τῶν λόγων τούτων πολλοὶ τότε ἐγένοντο συνδρομηταὶ εἰς ἔκδοσιν τῆς ἐφημερίδος «Δικαιοσύνη,» ἐν ᾗ ἐδημοσιεύθησαν οἱ λόγοι οὗτοι, οἵτινες συλλεγέντες ἀνεδημοσιεύθησαν ἐν ἔτει 1886 εἰς ἰδιαίτερον βιβλίον ἐκ 14 τυπογραφικῶν φύλλων συγκείμενον, καὶ ἀντὶ 1 καὶ $\frac{1}{2}$ δραχμῆς τιμώμενον. Αἱ δὲ συνθήκαι τῆς ἀποπερατώσεως τοῦ ἀγῶνος, αἱ συνθήκαι τῆς καταλύσεως τοῦ κράτους τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν καὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ ὅλου ἔθνους ὑπὸ μίαν αὐτόνομον καὶ ἐλευθέραν πολιτείαν, αἱ συνθήκαι αὗται διετυπώθησαν ὡς ἑξῆς.

Χάριν δύο ἀγαθῶν ἄδει ὁ Ἕλληγν τοῦ 21 ὅτι ἀγωνίζεται καὶ πολεμεῖ, χάριν τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ πίστεως καὶ χάριν τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδος. Ἡμεῖς δέ, οἱ κληρονόμοι τοῦ ἀγῶνος, οὐχὶ χάριν τῶν αὐτῶν τούτων ἀγαθῶν τὸν ἀγῶνα ἀναδυσόμεθα; Οὐδεὶς ὁ ἀντιλέξων. Ἀλλὰ πᾶς ἀγωνιζόμενος πρέπει νὰ γνωρίζῃ καλῶς ἐκεῖνο, ὑπὲρ τοῦ ὁποίου ἀγωνίζεται· τοὺς ἐχθρούς, πρὸς τοὺς ὁποίους ἀγωνίζεται· τὴν δύναμιν, διὰ τῆς ὁποίας ἀγωνίζεται· καὶ τὴν τέχνην τοῦ ἀγωνίζεσθαι καὶ νικᾶν τοὺς ὑπεναντίους. Ἡ γνώσις αὕτη ἐξασφαλίζει τὴν νίκην, καὶ, πάντων τῶν Ἑλλήνων μαθόντων ὅσα πρέπει νὰ γινώσκῃ ὁ ἀγωνιζόμενος, τὸ ἔργον τοῦ 21 τάχιστα καὶ κάλλιστα ἔρχεται εἰς πέρας. Πρώτη λοιπὸν συνθήκη πρὸς ἀποπεράτωσιν τοῦ ἐθνικοῦ ἀγῶνος καὶ τῆς τοῦ ὅλου ἔθνους ἀποκαταστάσεως ἡ γνῶ-

πίς ἐστὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ γνῶσις τῆς πατρίδος, ἧς θεμέλιον καὶ κεφαλὴ ὁ Χριστός. Ἡ γνῶσις τοῦ Χριστοῦ κρατύνει τὴν πίστιν εἰς τὸν Χριστόν· ἡ γνῶσις τῆς πατρίδος κρατύνει τὴν ἀγάπην καὶ τὸν πατριωτισμόν. Πίστις δὲ δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη ἀνδρίζει τοὺς μαχομένους ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος, καὶ ἀνικήτους ἥρωας αὐτοὺς ἀναδείκνυσι. Ἀλλὰ τὴν γνῶσιν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν πίστιν εἰς τὸν Χριστόν διαβάλλει καὶ συκοφαντεῖ ἡ ψευδοφιλοσοφία τῶν ψευδωνύμων πανεπιστημίων, καὶ αἱ ψευδώνυμοι ἐπιστῆμαι, αἱ ἐπιστάμεναι μόνον τὸ ψεύδεσθαι καὶ ἐξαπατᾶν τοὺς ἄφρονας. Ἡ δὲ ἐν τοῖς σχολείοις ψευδοπαιδεία διοχετεύει εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀφρόνων παιδῶν τὰς διαβολὰς καὶ συκοφαντίας τῆς ψευδοφιλοσοφίας καὶ τῶν ψευδωνύμων ἐπιστημῶν. Καταλυομένης δὲ τῆς πίστεως ἐκ τῶν ψυχῶν τῶν παιδῶν, συγκαταλύεται καὶ ἡ πατρίς, καὶ ὁ ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος ἀγὼν συνοίχεται καὶ συνεχλείπει μετ' αὐτῶν. Ἀφ' οὗ χρόνου ἠλευθερώθη ἡ μικρὰ αὕτη γωνία τῆς Ἑλληνικῆς γῆς διὰ πολυετοῦς αἱματηροῦ ἀγῶνος ἐν ὀνόματι τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος,

Γιὰ τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστιν τὴν ἀγίαν,

Γιὰ τῆς πατρίδος τὴν ἐλευθερίαν,

ὁ προστάτης τοῦ Τουρκικοῦ κράτους Διάβολος ἀφέθη ἐλεύθερος λαλεῖν εἰς τὰς ἀκοὰς τῶν μαθητευομένων νέων ἐμπαιγμούς καὶ εἰρωνείας κατὰ τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ πίστεως, καὶ διαφθείρειν τὴν νέαν γενεάν, ὥστε νὰ μὴ δύνηται αὕτη νὰ ἐνθουσιασθῆ καὶ νὰ ἀγωνισθῆ, καθὼς καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν,

Γιὰ τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστιν τὴν ἀγίαν,

Γιὰ τῆς πατρίδος τὴν ἐλευθερίαν,

ἀλλὰ νὰ δύνηται νὰ αὐτοκτονῆ, νὰ ἀδελφοκτονῆ, καὶ ἀντὶ εὐτελοῦς πινακίου φακῆς νὰ καταπροδίδῃ τὴν πατρίδα. Ἀπέναντι λοιπὸν τοιοῦτου ἀφανοῦς καὶ δολίου ἐχθροῦ, καταλύοντος τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸν ὑπὲρ αὐτῆς ἀγῶνα χάριν τῆς διατηρήσεως τῆς Τουρκοκρατίας ἐν τῇ Ἀνατολῇ, τί ποιητέον, ἢ τί κυρίως ὀφείλει ποιῆσαι ὁ διδάσκαλος ἐκεῖνος, ὅστις ἅπαξ ἐπεχείρησε διδάξαι καὶ διαφωτίσαι ἅπαν τὸ πανελλήνιον πῶς ἂν τὸ ἔργον τοῦ 21 πάλαι καὶ κάλλιστα εἰς πέρας ἔλθοι; Πᾶς φιλόπατρις ἀπέναντι παντός ἐχθροῦ τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος κηρύττει πόλεμον, ποιεῖ πόλεμον, καὶ πολεμεῖν οὐ παύεται, ἕως ἂν νικήσῃ τὸν ἐχθρόν, ἢ ἀποθάνῃ μαχόμενος ὑπὲρ τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος. Τὸν πόλεμον τοῦτον καὶ

ἡμεῖς ἐκπρόξασμεν κατὰ τῆς ψευδοφιλοσοφίας καὶ κενῆς ἀπάτης, κατὰ τῶν ψευδῶν ἠμῶν ἐπιστημῶν, καὶ κατὰ τῆς ἐθνοφθόρου ψευδοπαιδείας. Τὸν πόλεμον τοῦτον πολεμοῦμεν ἀπὸ τοῦ ἔτους ἐκείνου 1866 Μαΐου 29, καὶ τὸν πόλεμον τοῦτον πολεμεῖν οὐ παυσόμεθα, ἕως ἂν νικήσωμεν τὸν ἐχθρὸν τελείαν νίκην, ἢ ἀποθάνωμεν ἐν τῷ ἀγῶνι, ἄλλοις κῦτάν καταλείψαντες. Τίνα δὲ ἡμῶν τὰ πολεμικὰ ἔργα ἀπὸ τοῦ ἔτους ἐκείνου, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἕως σήμερον; Ἴδου μνημονεύμεν αὐτῶν διὰ βραχείων, ὅσον οἶόν τε.

Πρῶτον πολεμικὸν ἔργον εἰσὶν αὐτοὶ οἱ εἴκοσι λόγοι, οἱ ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς Ὁμονοίας ἐκφωνηθέντες, δι' ὧν λογικῶς τε καὶ ἐπιστημονικῶς ἀποδεικνύεται ἡ θεότης τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ σὺν τῷ δόγματι τῆς Ἁγίας Τριάδος, καὶ οὐ μόνον φιμῶνται τὰ στόματα τῶν ἐχθρῶν τῆς πίστεως ἡμῶν πρὸ λογικῶν καὶ ἀναντιρρήτων ἐπιχειρημάτων, ἀλλὰ καὶ ἐλέγχονται πλανώμενοι καὶ παραλογιζόμενοι οἱ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν ἀποβαλόντες, ἵνα δόξωσιν ὅτι ἐγένοντο σοφοὶ καὶ ἐπιστήμονες, χυδαίων δὴθεν προλήψεις χάριν ἐπιστημονικῶν γνώσεων ἀπορρίψαντες. Ἰᾶς δὲ Ἕλληνας, πλανηθεὶς καὶ ἀποβαλὼν τὴν πίστιν εἰς τὴν θεότητα τοῦ Χριστοῦ καὶ εἰς τὸ δόγμα τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἐκπέπτωκε τῆς ἡμετέρας πατρίδος, γέγονε πρὸς τὸ ἔργον τοῦ ἀγῶνος ἄχρηστος, ἢ καὶ ἐχθρὸς ἐπίβουλος, συντεταγμένος μετὰ τοῦ Διαβόλου καὶ τῶν ἀπίστων Ἀγαρηνῶν, ὧν τὸ κράτος ἐθεμελιώθη ἐπὶ τοῦ ψευδοῦς δόγματος τοῦ θεϊσμοῦ καὶ ἐπὶ τοῦ ψευδοπροφήτου Μωάμεθ εἰς καταπολέμησιν τῆς θεότητος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ δόγματος τῆς Ἁγίας Τριάδος. Τὸ οὐσιῶδες συστατικὸν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, τῆς Ἑλληνικῆς πόλεως καὶ πατρίδος, τὸ δόγμα ἐστὶ τῆς θεότητος τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ δόγμα τῆς Ἁγίας Τριάδος· τὸ δὲ οὐσιῶδες συστατικὸν τοῦ Τουρκικοῦ κράτους ἐστὶν ἡ ἀπιστία εἰς τὰ δύο ταῦτα ἀλληλένδετα δόγματα τοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ ἡ ἀντικατάστασις αὐτῶν διὰ τοῦ ψευδοῦς δόγματος τοῦ θεϊσμοῦ καὶ διὰ τῆς πίστεως εἰς τὸν ψευδοπροφήτην Μωάμεθ. Τὸ ἀντιχριστιανικὸν κράτος τῶν Σουλτάνων ἐστὶν ὁ ἄσπονδος ἐχθρὸς καὶ πολέμιος τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, τῆς Ἑλληνικῆς πόλεως καὶ πατρίδος, καὶ πᾶς Ἕλληνας, ἀποβάλλων τὴν πίστιν εἰς τὸν Χριστὸν καὶ εἰς τὸ δόγμα τῆς Ἁγίας Τριάδος, μεθίσταται εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ ἐχθροῦ, γέγονε Τούρκος καὶ προδότης τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος. Ἀλλὰ πάντες οἱ Ἕλληνες, ὅσοι ἐγένοντο Μασόνοι, τὴν πίστιν ἀπέβαλον εἰς τὴν θεότητα τοῦ Χριστοῦ καὶ εἰς

τὸ δόγμα τῆς Ἁγίας Τριάδος, καὶ ἐγένοντο Τοῦρκοι κατὰ τὸ δόγμα τοῦ θεϊσμοῦ, καὶ τῆς ἑαυτῶν πατρίδος προδόται, καὶ ἐχθροὶ δόλιοι καὶ καταχθόνιοι. Διὰ τοῦτο ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς πλατείας τῆς Ὁμονοίας ἐκηρύξαμεν καὶ τὸν πόλεμον κατὰ τοῦ Μασονισμοῦ, ὅσον καὶ κατὰ τοῦ Τουρκισμοῦ, καὶ τὸν Μασονισμὸν σύμμαχον τοῦ Τουρκισμοῦ θεωροῦμεν καὶ μᾶλλον ἡμῖν ἐπικίνδυνον, διότι δολίως καὶ ὑποκριτικῶς, ἐν μέτρῳ τοῦ ἔθνους εὐρισκόμενος, ἐργάζεται τὸ ἔργον τῆς καταστροφῆς τοῦ ἔθνους. Δύο δὲ ἡμῶν συγγραφαί, «ἡ ἐλευθέρα τεχνικὴ (Μασονία), καὶ ἡ Μασονία γνωριζομένη διὰ τοῦ μασονικοῦ διπλώματος,» ἀποκαλύπτουσι τὴν φύσιν τοῦ καταχθονίου τούτου ἐχθροῦ, καὶ αἱ συγγραφαὶ αὗται δευτέρῃ ἐστὶ πολεμικὸν ἡμῶν ἔργον μετὰ τοὺς εἴκοσι λόγους τῆς πλατείας τῆς Ὁμονοίας.

Τρίτον δὲ πολεμικὸν ἡμῶν ἔργον ἡ ἐπὶ ἓν ἔτος ὑρ' ἡμῶν συντασσομένη κατὰ τὰ κύρια ἄρθρα «Δικαιοσύνη,» ἦν τότε οἱ ἀκροαταὶ τῶν λόγων τῆς πλατείας προθύμως συνέδραμον εἰς ἔκδοσιν δις τῆς ἐβδομάδος, ἵνα δι' αὐτῆς δημοσιευθῶσιν οἱ λόγοι τῆς πλατείας καὶ συνεχίζηται ὁ ἀοξάμενος κατὰ τοῦ ἐχθροῦ πόλεμος.

Τέταρτον δὲ πολεμικὸν ἡμῶν ἔργον ἡ ἑφημερὶς «Λόγος,» συστηθεῖσα δι' ἐγκυκλίου τῆς τότε Ἱερᾶς Συνόδου ὡς ἑφημερὶς ἐκκλησιαστικὴ, ἀρξαμένη δὲ ἀπὸ τῆς 2 Μαρτίου 1868, καὶ διατηρηθεῖσα μέχρι τῆς 20 Μαρτίου 1871, ὅτε διεκόπη ἡ ἔκδοσις αὐτῆς ἕνεκεν τοῦ δεινοῦ νοσήματος ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ποδός μου, ὃς μοι ἀπεκόπη τὴν 13 Σεπτεμβρίου 1874, ἰνίατος καταστάς. Ἐν τῇ πρώτῃ ταύτῃ τριετῇ περιόδῳ τοῦ «Λόγου» ἐδημοσιεύθησαν

1) Ἑπτὰ ἄρθρα διακριτικὰ τῶν δύο ἐναντίων Σχολῶν, τῆς Σχολῆς τοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς Σχολῆς τοῦ Διαβόλου.

2) Δώδεκα ἄρθρα περὶ ἰδρύσεως Χριστιανικοῦ πανεπιστημίου, παραβαλλομένου πρὸς τὸ νῦν ἐν Ἀθήναις ὑφιστάμενον.

3) Τριάκοντα ἄρθρα περὶ δίκης ἀνὰ μέσον τῆς φιλοσοφίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐκείνης τῶν τῆς Δύσεως σχολῶν, δι' ὧν αἱ δύο φιλοσοφίαι, ἡ ἀληθὴς καὶ ἡ ψευδής, ὠρίσθησαν καὶ εἰσῆχθησαν εἰς δίκην, καὶ ἀπεδείχθη ἑκατέρας ἡ φύσις καὶ δύνάμις ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, ὅτι ἡ μὲν ἀληθὴς Φιλοσοφία φωτίζει καὶ σώζει, ἡ δὲ ψευδὴς σκοτίζει, καὶ ἀποπλανᾷ, καὶ διαφθείρει.

Μετὰ δὲ τὴν ἀποκοπὴν καὶ τὴν ἴασιν τοῦ ἀριστεροῦ ποδός μου ἔργα πολεμικὰ εἰς καταπολέμησιν τοῦ ἐχθροῦ τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος ἡμῶν ἐγένοντο τὰ νέον ἐκπαιδευτικὸν σύστημα εἰς ἔλεγ-

χον τῆς παιδοφθόρου καὶ ἔθνοφθόρου ψευδοπαιδείας καὶ εἰς ἀντικατάστασιν αὐτῆς διὰ τῆς ἀληθοῦς, καὶ τὸ νέον φιλοσοφικὸν σύστημα εἰς ἔλεγχον τῆς ψευδοφιλοσοφίας καὶ τῶν ψευδωνύμων ἐπιστημῶν καὶ εἰς ἀντικατάστασιν αὐτῶν διὰ τῶν ἀληθῶν. Ἐν ἔτει 1876 ἰδρύθη ἐνταῦθα ἡ νέα φιλοσοφικὴ καὶ ἐκπαιδευτικὴ τοῦ Λόγου Σχολή, καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐδημοσιεύθη ὁ πρῶτος τόμος τοῦ νέου φιλοσοφικοῦ συστήματος, περιέχων τὴν Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Φιλοσοφίαν, τὴν Ψυχολογίαν, καὶ τὴν Λογικὴν. Συνεδημοσιεύθη δὲ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος καὶ τὸ πρῶτον μέρος τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος, ἡ Γραμματομάθεια, φέρουσα εἰς φῶς τὴν νέαν μέθοδον τῆς διδασκαλίας τῶν γραμμάτων εἰς τοὺς μικροὺς καὶ ἀγράμματους παῖδας, δι' ἧς τάχιστα καὶ κάλλιστα οἱ ὅλως ἀγράμματοι παῖδες γίνονται γραμματομαθεῖς καὶ ἱκανοὶ εἰς τὴν μάθησιν τῶν συλλαβῶν καὶ τῶν λέξεων, καὶ δι' αὐτῶν ἔπειτα γίνονται ἱκανοὶ εἰς τὴν μάθησιν τοῦ λόγου καὶ τῆς ὅλης Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἀπὸ τοῦ Ὀμήρου μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν. Κατὰ δὲ τὸν Μάϊον τοῦ ἔτους 1878 ἐξεδόθη καὶ τὸ δεύτερον μέρος τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος, ἡ Λεξιμάθεια, διὰ νέας μεθόδου διδάσκουσα τὴν γνῶσιν τῶν λέξεων, καὶ προάγουσα τοὺς παῖδας εἰς τὴν γνῶσιν τοῦ ἑλληνικοῦ λόγου καὶ εἰς τὴν δι' αὐτοῦ ἀπόκτησιν τῆς θρησκευτικῆς καὶ μορφωτικῆς γνώσεως τῆς παιδικῆς ἡλικίας. Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ νέου ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος καὶ τὰ θαυμάσια αὐτοῦ ἀποτελέσματα εἰς τοὺς μικροὺς παῖδας εἴλκυσαν πολλοὺς μαθητὰς εἰς τὴν Σχολήν, καὶ ἡ δι' αὐτοῦ πολεμουμένη ψευδοπαιδεία ἠσθάνθη οἷον κίνδυνον διέτρεχε, τῆς ἀληθοῦς παιδείας συνεργαζομένης μετὰ τῆς ἀληθοῦς Φιλοσοφίας εἰς μόρφωσιν τῆς νέας γενεᾶς, εἰς μόρφωσιν νέων διδασκάλων, χριστιανικῶς φρονούντων καὶ τὰ τοῦ Χριστοῦ διδασκόντων ἐν τῷ ἔθνει. Τὸν αὐτὸν κίνδυνον ἐκινδύνευε καὶ ἡ πολεμουμένη σιμωνία τῶν θεοκαπῆλων ἀρχιερέων καὶ ἡ πολεμουμένη κλεπτικὴ πολιτικὴ τῶν δανειοφάγων πολιτικῶν, ὅλον τὸ φάυλον καθεστώς, τὸ ἐπικαθήμενον ἐπὶ τὸν τράχηλον τοῦ ἔθνους εἰς διαφθορὰν καὶ κατὰπτωσιν αὐτοῦ, καὶ καθ' οὗ ἡμεῖς εἶχομεν κεκηρυγμένον συστηματικὸν πόλεμον, ὑπερμαχοῦντες ὑπὲρ τῆς ἐν Χριστῷ θεοσεβείας, πολιτείας, καὶ φιλοσοφίας. Πτοηθεῖς λοιπὸν ὁ ἐχθρὸς τὴν πρόοδον τῆς νέας φιλοσοφικῆς καὶ ἐκπαιδευτικῆς τοῦ Λόγου Σχολῆς, ἐπετέθη κατ' αὐτῆς διὰ πασῶν ὧν εἶχε δυνάμειον, διὰ τῶν καθηγητῶν τῆς Θεολογικῆς σχολῆς τοῦ ψευδωνύμου πανεπιστημίου, διὰ τῶν σιμωνιακῶν ἀρχιερέων τῶν ἀποτελούντων τὴν σύνοδον τοῦ ἔτους 1878—1879, καὶ διὰ τῶν τότε

ὑπουργῶν προθύμως ὑπουργούντων ὑπὲρ τῆς διασώσεως τοῦ κινδυνεύοντος φύλου καθεστῶτος, τῆς ψευδοπαιδείας καὶ ψευδοφιλοσοφίας, τῆς σιμωνίας καὶ τῆς κλεπτικῆς πολιτικῆς τῶν φόρων καὶ τῶν δανείων. Πρόβρασις δὲ πρὸς ἐπίθεσιν καὶ καταδίωξιν τῆς Σχολῆς ἐγένετο αὐτοῖς τὸ τρισύνθετον τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ τελείωσις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ κατὰ τὰ ἀνθρώπινον, δόγματα καὶ φρονήματα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἅτινα ἡ μωρία τῶν ψευδοθεολόγων ἐχαρκτηήρισεν ὡς αἵρέσεις παλαιὰς καὶ νέας, ὡς αἵρέσεις τοῦ Πατριανοῦ, τοῦ Ἀπολινκρίου, καὶ τοῦ Οὐαλεντινιανοῦ, ἀνανεωθείσας ὑφ' ἡμῶν ἐπὶ ἀνατροπῇ τῆς θρησκείας καὶ τῆς πολιτείας τοῦ ἔθνους· ἡ δὲ μωρία καὶ ἀμάθεια τῶν τότε συνοδικῶν ἐπεκύρωσε τὴν μωρίαν τῶν ψευδοθεολόγων, καὶ ἡ κκεντρέχεια τοῦ μασόνου εἰσαγγελέως Μπένση, ὄργάνου τοῦ καταδιώκοντος ἡμᾶς ὑπουργείου, εἰσήγαγεν ἡμᾶς εἰς δίκην. Ὅπισθεν τοιαύτης μιαιρᾶς διαβολῆς καὶ συκοφαντίας ὀχυρωθέντες οἱ ἐχθροὶ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς δικαιοσύνης, διέλυσαν τὴν Σχολὴν τὴν 18 Δεκεμβρίου τοῦ λήγοντος ἔτους 1878 διὰ κλητήριον καὶ χωροφυλάκων καὶ στρατιωτῶν, ἀπαγαγόντες καὶ διασκορπίσαντες τοὺς μαθητάς, ὡς εἰ εἶχον τὸν πόλεμον κατὰ τινος ἰσχυροῦ φρουρίου. Μετὰ δὲ τὴν παράνομον διάλυσιν τῆς Σχολῆς ἐγένετο συστηματικὴ καταδίωξις καὶ φυλάξεις τοῦ ἴδρυτοῦ αὐτῆς ἐπὶ αἰτίαις πλασταῖς καὶ ἀνυπάρκτοις, ἐπὶ ἐξυβρίσει καὶ ἀντιστάσει κατὰ τῆς ἀρχῆς, ἐπὶ αἵρέσει καὶ προσηλυτισμῷ, καὶ τῶν τούτοις ὁμοίων. Ὁ δὲ σκοπὸς τῆς καταδίωξεως ἦν ἡ ἐξόντωσις τοῦ διδασκάλου καὶ ἡ κατάσβεσις τῆς φωτιστικῆς αὐτοῦ διδασκαλίας. Ἄλλ' ὁ Θεὸς διεσκέδασε τὴν βουλὴν αὐτῶν καὶ οἱ μὲν πλεῖστοι τῶν διωκτῶν ἡμῶν ἀπέθανον ἐν ταῖς ἑαυτῶν ἀμαρτίαις, ἡμεῖς δὲ χάριτι Θεοῦ ζῶμεν ἕως σήμερον, διδάσκοντες καὶ φωτίζοντες τοὺς βουλομένους φωτίζεσθαι. Ἀπὸ τοῦ χρόνου ἐκεῖνου τῆς διαλύσεως τῆς Σχολῆς καὶ τῆς καταδίωξεως ἡμῶν οὐκ ἐπαυσάμεθα συγγράφοντες καὶ συμπληροῦντες τὸ νέον ἡμῶν φιλοσοφικὸν καὶ ἐκπαιδευτικὸν σύστημα. Ἐν ἔτει 1882 ἐδημοσιεύσαμεν τὴν Λογομάθειαν, τὸ τρίτον μέρος τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ἡμῶν συστήματος. Ἐν ἔτει 1883 ἐδημοσιεύθη ὁ δεύτερος τόμος τοῦ φιλοσοφικοῦ ἡμῶν συστήματος, περιέχων τὴν φιλοσοφικὴν Ἠθικὴν σὺν τῇ ἱστορικῇ γνώσει τῆς θεοσυστάτου κοινωνίας ὡς μέσου ἀναγκαίου πρὸς κατόρθωσιν τοῦ ἀνθρωπίνου προορισμοῦ καὶ τοῦ ἠθικοῦ τέλους ἐκάστου ἀνθρώπου. Ἐν ἔτει 1886 ἐδημοσιεύθη ὁ τρίτος τόμος, περιέχων τὴν Θεολογίαν. Νῦν δὲ δημοσιεύεται καὶ ὁ

τέταρτος και τελευταίος, περιέχων αὐτὴν τὴν Φιλοσοφίαν, τὸ ἐπι-
 στέγασμα καὶ τὸ συμπλήρωμα τοῦ ὅλου φιλοσοφικοῦ ἡμῶν συστή-
 ματος, καὶ τὸ λαμπρότερον καὶ ἐνδοξότερον τῶν πολεμικῶν ἡμῶν
 ἔργων κατὰ τοῦ ἐχθροῦ τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ πίστεως, καὶ τῶν
 τυράννων καὶ ὑπονομευτῶν τῆς φίλης ἡμῶν πατρίδος. Καλῶ δὲ
 τὴν νέαν ταύτην καὶ φιλοπόλεμον Φιλοσοφίαν τὸ λαμπρότερον καὶ
 ἐνδοξότερον πάντων τῶν πολεμικῶν μου ἔργων, ὅτι δι' αὐτῆς ἠττά-
 ται πανταχόθεν ὁ ἐχθρὸς τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ πίστεως, ἐφ' ἧς θε-
 μελιώθαι καὶ ἐδράζεται ἡ Ἑλληνικὴ ἐθνικότης, ἡ Ἑλληνικὴ πόλις
 καὶ πατρίς, καὶ δι' αὐτῆς κατακορμηνίζεται τάχιστα καὶ κάλλιστα
 τὸ ὑφιστάμενον ἐπι ἀντιχριστιανικὸν κράτος τοῦ ψευδοπροφήτου Μωά-
 μεθ. τὸ κράτος, καθ' οὗ ὁ Ἑλληνισμὸς ἔχει τὸν ἄσπονδον πόλεμον,
 ἕως τῆς ὀλοσχεροῦς καταλύσεως αὐτοῦ. Πῶς δὲ διὰ τῆς νέας ταύτης
 καὶ ἀρχιφίλου Φιλοσοφίας κατακορμηνίζεται τάχιστα καὶ κάλλιστα
 τὸ κράτος τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν, τοῦτο νῦν ἐρχόμεθα ἐξηγήσει καὶ δεῖ-
 ξαι διὰ τῆς φωνῆς καὶ τῆς μαρτυρίας τῶν ἱστορικῶν γεγονότων, καὶ
 διὰ τῆς φωνῆς καὶ τῆς μαρτυρίας τῶν ἐνεστώτων πραγμάτων τῆς
 χριστιανικῆς Εὐρώπης.

Ὁ προφητικὸς λόγος τοῦ Χριστοῦ «ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκο-
 δομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ἄδου οὐ κατασχύσουσιν αὐ-
 τῆς,» ὁ προφητικὸς οὗτος λόγος ἐγένετο ἱστορικὸν γεγονός, ἱστο-
 ρικὴ ἀλήθεια. Ἡ χριστιανικὴ Ἐκκλησία καὶ κοινωνία καὶ πόλις καὶ
 πατρίς τῶν πιστευόντων εἰς τὸν Χριστὸν ἐθεμελιώθη ἐπὶ τῆς πίστεως
 εἰς τὴν θεότητα τοῦ Χριστοῦ, ἐπὶ ἀληθείας στερεᾶς ὡς ἡ πέτρα, ἐφ'
 ἧς θεμελιοῦται οἶκος. Πρῶτος δὲ λαὸς τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ
 καὶ πρωτεύων κατὰ τὴν γνῶσιν τῶν ἀληθειῶν τῆς χριστιανικῆς πί-
 στεως ὁμολογουμένως ἐστὶν ὁ Ἑλληνικὸς, καὶ διὰ τοῦτο ἡ Ἑλλη-
 νικὴ ἐθνικότης, ἡ Ἑλληνικὴ πόλις καὶ πατρίς ταυτίζεται πρὸς τὴν
 οἰκοδομηθεῖσαν ἐπὶ τῆς πέτρας Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ. Ἡ Ἐκκλη-
 σία τοῦ Χριστοῦ διὰ τῆς θείας δυνάμεως τοῦ ἑαυτῆς ἰδρυτοῦ ὑπέτα-
 ξεν εἰς ἑαυτὴν τὴν Ρωμαϊκὴν αὐτοκρατορίαν, ἣτις ἀπὸ τοῦ μεγάλου
 Κωνσταντίνου ἀνεγνώρισεν ὅτι οὐσιῶδες καθήκον ἔχει ὑπηρετεῖν τὴν
 Ἐκκλησίαν, καὶ προφυλάττειν αὐτὴν ἐξωθεν μὲν ἐκ τῆς ἐπιδρομῆς
 καὶ τῆς θηριωδίας τῶν βαρβάρων λαῶν, ἐσωθεν δὲ ἐκ τῶν παρα-
 τόντων τὴν εἰρήνην αὐτῆς αἰρετικῶν, οὓς τοπικαὶ καὶ οἰκουμενικαὶ
 Σύνοδοι ἐπισκόπων συνεργόμεναι ἐδίκαζον καὶ κατεδίκαζον ὑπὸ τῆν
 προστασίαν εὐσεβῶν καὶ φιλοχριστῶν αὐτοκρατόρων. Τοῦτο δὲ ἦν τὸ

ιγ'.

καθεστώς τῆς Ἀνατολῆς ἀπὸ τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου μέχρι Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου, εἰς ὃν ἔληξε τὸ κράτος τῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως αὐτοκρατόρων. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἄρχων τῶν πυλῶν τοῦ ἔθους Διάβολος, ὁ φυσικὸς τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ἐχθρὸς καὶ πολέμιος, συμφώνως πρὸς τὰς θείας προφητείας ἐθεμελίωσεν ἐν Ἀραβίᾳ νέον κράτος διὰ τοῦ ψευδοπροφήτου Μωάμεθ, ἀναφανεύτος ἐν ἔτει 622 μ. Χ., κράτος θεμελιούμενον ἐπὶ τοῦ ψευδοῦς δόγματος τοῦ θείσμου πρὸς καταπολέμησιν τῆς θεότητος τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ ἀπ' αὐτῆς ἀχωρίστου δόγματος τῆς Ἁγίας Τριάδος. Τὸ Ἀραβικὸν κράτος τοῦ Μωάμεθ οὐκ ἦν κράτος φυλετικὸν καὶ ἐθνοκρατικόν, καθὼς πάντα τὰ πρὸ αὐτοῦ ὑπάρξαντα ἐπὶ τῆς γῆς κράτη, οἷον τὸ τῶν Ἀσσυρίων καὶ Βαβυλωνίων, τὸ τῶν Μήδων καὶ Περσῶν, τὸ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ, καὶ τὸ τῶν Ρωμαίων, ἄλλ' ἦν κράτος θρησκευτικὸν καὶ θεοκρατικόν, ἀποβλέπον κυρίως εἰς τὴν καταπολέμησιν τῆς θεότητος τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ὁμολογίας τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ὁ πόλεμος τοῦ κράτους τούτου ἐγένετο ὑπὲρ ἑνὸς Θεοῦ χιμαιρικοῦ καὶ ἑνὸς προφήτου, ὃν ὁ Θεὸς οὗτος ἐξαπέστειλεν, ἵνα κατασφάξῃ καὶ ἀτιμάσῃ καὶ ὑποδουλώσῃ πάντας τοὺς μὴ πιστεύοντας εἰς τὸν Μωάμεθ καὶ εἰς τὸν Θεὸν τὸν ἀποστείλαντα αὐτόν. Ἀλλὰ πᾶς Χριστιανός, πιστεύων εἰς τὴν θεότητα τοῦ Χριστοῦ καὶ εἰς τὴν Ἁγίαν Τριάδα, οὐκ ἠδύνατο βεβαίως πιστεῦσαι καὶ εἰς τὸν μετὰ Χριστὸν προφήτην τῆς Ἀραβίας καὶ τὸν ὑπ' αὐτοῦ κηρυττόμενον Θεὸν τοῦ ἐκβιασμοῦ, τῆς ἀλογίας, καὶ τῆς βαρβαρότητος. Ἄρα ἡ ἐχθρα καὶ ὁ πόλεμος τοῦ Μωαμεθανικοῦ κράτους ἦν ἀπ' ἀρχῆς κατὰ τῆς θεμελιώδους ἀληθείας τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τοῦ ἔθνους καὶ τοῦ λαοῦ ἐκείνου, τοῦ πιστεύοντος εἰς τὴν θεότητα τοῦ Χριστοῦ, καὶ μὴ δυναμένου πιστεῦσαι εἰς τὸν ἐκβιαστὴν τῆς ἀνθρωπίνης συνειδήσεως καὶ ἐλευθερίας, εἰς τὸν προφανῶς ψευδοπροφήτην καὶ τὸν ἀποστείλαντα αὐτόν Διάβολον. Ἡ δὲ προφητεία τοῦ Χριστοῦ, «καὶ πύλαι ἔθους οὐ κατισχύουσιν αὐτῆς,» ἔλαβεν ἱστορικὴν ἐπαλήθευσιν διὰ τῆς μαρτυρίας τῶν γεγονότων, καὶ τῆς φωνῆς τῶν ἐνεστώτων πραγμάτων· διότι τὸ ἀντιχριστιανικὸν κράτος τοῦ Μωάμεθ, αὐξήθην καὶ μεγαλυνθὲν διὰ τῶν βαρβάρων λαῶν καὶ φυλῶν τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς, ἐπολέμει συνεχῶς τὴν Βυζαντινὴν αὐτοκρατορίαν, καὶ ἐπὶ τέλους κατίσχυσεν αὐτῆς, καὶ κατέλυσεν αὐτήν, καὶ ἀντικατέστησεν αὐτήν ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Ἀλλ' οὐ κατίσχυσε καὶ τῆς πίστεως τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τοῦ

λαοῦ τοῦ πιστεύοντος εἰς τὴν θεότητα τοῦ Χριστοῦ καὶ ὁμολογούν-
 τος τὴν Ἁγίαν Τριάδα, καθ' ἧς ὁ Διάβολος ἀντέταξε τὴν χιμαιραν
 τοῦ θείσμου καὶ τὰ βάρβαρα ἔθνη τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἀσίας, τὸν
 ἐκβιασμόν τῆς ἐλευθερίας, καὶ τὰς γηίνους ἡδονὰς καὶ τρυφὰς καὶ
 ἀπολύσεις, δι' ὧν βραβεύονται οἱ πιστοὶ ὄπαδοὶ τοῦ Κορανίου καὶ
 ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ ψευδοπροφήτου ἀγωνιζόμενοι. Ὁ Ἑλληνικὸς
 λαὸς ὑπὸ τὴν αἰγυλώσειαν καὶ τὴν τυραννίαν τῶν βαρβάρων ἐπὶ
 τέσσαρας αἰῶνας ἐκράτει τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως τοῦ Χριστοῦ,
 καὶ ὑπὸ τὴν σημαίαν αὐτῆς ἐπαναστὰς καὶ ἀγωνισθεὶς ἐκλόνησε τὸ
 κράτος τοῦ ψευδοπροφήτου, καὶ ἀπέδειξεν ὅτι οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ
 ἐκάθευδεν, ἕως παρέλθη ἡ νύξ, καὶ ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ κληρονόμος ὁ
 τὴν πατρικὴν περιουσίαν διεκδικῶν, ὑπὸ τῶν ἐπιδραμόντων βαρβάρων
 ἀδίκως κατεχομένην. Ἀλλὰ ἡ πρώτη αὐτῆ ἐκ τοῦ ὕπνου ἐξέ-
 γερσις οὐκ ἦν ἱκανῶς συνετὴ καὶ πεφωτισμένη· ἦν ἡ ἐναρξίς τοῦ ἀγῶ-
 νος καὶ οὐχὶ τὸ πέρασ αὐτοῦ· κατώρθωσε τὴν ἀνέγερσιν μικροῦ βα-
 σιλείου, προορισμὸν ἔχοντος καταλύσαι τὸ ἀντιχριστιανικὸν κράτος τοῦ
 ψευδοπροφήτου καὶ ἀντικαταστήσαι αὐτό. Ἀλλὰ τὸ μικρὸν τοῦτο
 τῆς Ἑλλάδος βασίλειον, τὸ τέκνον τοῦτο τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ
 1821, ἔχει καθ' ἑαυτοῦ ὅλα τὰ χριστιανικὰ κράτη τῆς Εὐρώπης,
 ὧν αἱ κυβερνήσεις ἐνδιαφέρονται μεγάλως ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως
 τοῦ καθεστώτος τῆς Ἀνατολῆς, ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῆς Μωα-
 μεθανικῆς κατακτήσεως καὶ τυραννίας· ἔχει καθ' ἑαυτοῦ τὸ ἀν-
 τιθρησκευτικὸν πνεῦμα καὶ ῥρόνημα τῶν ψευδωνύμων πανεπιστημίων
 καὶ τῶν ψευδωνύμων ἐπιστημῶν, ὅπερ ἀφαιρεῖ τὴν ἰδέαν τῆς χριστια-
 νικῆς ἡμῶν πατρίδος, καὶ τὴν πίστιν εἰς τὴν θεότητα τοῦ Χριστοῦ,
 καὶ ποιεῖ τοὺς Ἕλληνας ἐπιλήσμονας τοῦ ἀγῶνος τοῦ 21, καὶ τῆς
 ἑαυτῶν πατρίδος πολεμίου καὶ προδότας· ἔχει καθ' ἑαυτοῦ τὴν ἐσω-
 τερικὴν πολιτικὴν τῶν φόρων καὶ τῶν δανείων καὶ τῶν ψευδῶν πα-
 ρασκευῶν ὑπὲρ τῆς μεγάλης δῆθεν τοῦ ἔθνους ἰδέας, καὶ ὅλα γίνον-
 ται ὑπὲρ τοῦ ἰδιοτελοῦς κόμματος καὶ τῆς διατηρήσεως τῆς ἐξου-
 σίας, ὑπὲρ τῆς μετὰ τῶν Τούρκων συμμαχίας καὶ φιλίας· ἔχει καθ'
 ἑαυτοῦ σιμωνικὸν καὶ ἀπαίδευτον καὶ ἄθρησκον κληρὸν, ὃς ἀποσβέν-
 νυσι καὶ ἀπονεκροῖ τὸ αἶσθημα τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὀπλί-
 ζει τὰ στόματα ἐκείνων, οἵτινες ἀπιστοῦσιν εἰς τὴν θεότητα τοῦ Χρι-
 στοῦ καὶ ἀναφανδὸν καὶ ἀφόβως ὑποσκάπτουσι τὸ θεμέλιον τῆς Ἑλ-
 ληνικῆς πόλειος καὶ πατρίδος. Ἰὼ· λοιπὸν τὸ μικρὸν τοῦτο κρατί-
 διον, τὸ ὑπὸ τοσούτων ἐχθρικῶν καὶ πολεμίων δυνάμεων περικυκλού-

καθίστησι τὴν κατακρημνισθεῖσαν τοῦ ψευδοπροφήτου οἰκοδομήν. Ὁ Ἑλληνισμὸς ἔχει τὴν λευκότητα τῆς γιόνης, καὶ ὁ Τουρκισμὸς ἢ Μωαμεθανισμὸς ἔχει τὴν μελανότητα τῶν ἀνθράκων, εἶναι μαῦρος καὶ δυσειδής Ἀράπης. Ἄλλ' ἐν τῇ σκότει τῆς νυκτὸς ὁ σοφιστὴς Διάβολος πείθει καὶ αὐτοὺς τοὺς σοφοὺς τῶν Ἑλλήνων ὅτι ὁ Ἑλληνισμὸς ἐστὶ μέλας, λευκὸς δὲ καὶ ἁθὼς ὁ Μωαμεθανισμὸς, καὶ ἄξιος συμμάχου καὶ φιλίας καὶ ἀδελφοποιήσεως μετὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ! Ἐνόσω δὲ οἱ σοφοὶ τῶν Ἑλλήνων μαίνονται καὶ παραφρονοῦσι τηλικαύτην μανίαν καὶ παραφροσύνην, βλέποντες τὸ λευκὸν ὡς μέλαν, καὶ τὸ μέλαν ὡς λευκόν, βεβήκως κατακρημνίζουσι τὸν ἴδιον οἶκον, καὶ οἰκοδομοῦσιν ἀνάκτορα ἐν Βυζαντίῳ καὶ παρά τὸν Βόσπορον εἰς κατοικίαν τῶν τυράννων τῆς ἑαυτῶν πατρίδος. Ἀλλὰ τὸ φῶς τῆς νέας ταύτης Φιλοσοφίας ἀντιστρέφει τοὺς ὅρους τῆς ὁράσεως, καὶ διαχωρίζει τὸ λευκὸν ἀπὸ τοῦ μέλανος, τὴν ἀλήθειαν τοῦ Εὐαγγελίου ἀπὸ τοῦ ψεύδους τοῦ Κορανίου, τὸν Χριστὸν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἀπὸ τοῦ Ἄραβος ψευδοπροφήτου τοῦ υἱοῦ τῆς ἀπωλείας, οὗ τὸ κράτος καὶ ἡ ἐξουσία ἐπὶ τῶν χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς μετ' οὐ πολὺν χρόνον ὑπάγει εἰς τὴν αἰώνιον ἀπώλειαν. Τὸ φῶς τῆς νέας ταύτης Φιλοσοφίας συνάγει καὶ συντάττει πάντας τοὺς Ἑλληνας ὑπὸ τὴν ἱερὰν σημαίαν τοῦ ἀγῶνος, ἐνισχύει αὐτοὺς διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ, διὰ τῆς δυνάμεως τῆς ἀληθείας καὶ τῆς δικαιοσύνης, καὶ ἐκμηδενίζει εἰς τέλος τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, τὴν προεργουμένην ἐκ πεποιθήσεως ψευδοῦς καὶ πεπλανημένης. Τὸ φῶς τῆς νέας ταύτης Φιλοσοφίας αὐξάνει καὶ πληθύνει τοὺς φίλους καὶ τοὺς συμμάχους τῆς Ἑλληνικῆς ἐθνικότητος, τῆς Ἑλληνικῆς πόλεως καὶ πατρίδος, ἀπογυμνοὶ δὲ τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν πάσης συμπαθείας τῶν χριστιανικῶν τῆς Εὐρώπης λαῶν καὶ ἐθνῶν, ὧν ὁ βίος καὶ τὰ συμφέροντα συνδέονται μετὰ τῆς Ἀληθείας τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ οὐχὶ μετὰ τοῦ ψεύδους καὶ τῆς πλάνης τοῦ Κορανίου, μετὰ τῆς βαρβαρότητος καὶ τῆς ἀσεβείας. Ἄρα διὰ τοῦ φωτισμοῦ καὶ τῆς διαδόσεως τῆς νέας ταύτης Φιλοσοφίας ἀνορθοῦται ἡ πατρίς ἡμῶν, κατακρημνίζεται δὲ τὸ κράτος τοῦ ἐχθροῦ ἡμῶν, καὶ τάχιστα καὶ κάλλιστα ἔρχεται εἰς πέρας ὁ ἀγὼν καὶ τὸ ἔργον τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821. Αἱ πύλαι τοῦ ἄδου οὐ κατίσχυσαν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, παθητικῶς ὑπομενούσης τοσοῦτους αἰῶνας τὴν ὁρμὴν τῆς δυνάμεως αὐτῶν. Ἄλλ' ἡ Ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας κατισχύσει εἰς τέλος τῶν πυλῶν τοῦ ἄδου, καὶ τὴν δύναμιν τοῦ σκότους, τὴν δύναμιν τοῦ διαβολικοῦ ψεύδους,

ἀφανιεῖ ἀπὸ προσώπου πάσης τῆς γῆς. Ὡς ἐκλείπει καπνός, ἐκλιπέ-
 τωσαν ὡς τήκεται κηρός ἀπὸ προσώπου πυρός, οὕτως ἀπολοῦνται οἱ
 ἁμαρτωλοὶ ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν· καὶ οἱ δίκαιοι εὐφρανθή-
 τωσαν, τερρῆθήτωσαν ἐν εὐφροσύνῃ. Καὶ εὐφρανθείημεν ἀνθ' ὧν ἡμερῶν
 ὁ Κύριος ἐταπείνωσεν ἡμᾶς, ἐτῶν ὧν εἶδομεν κακά, καὶ ἔσται ἡ λαμ-
 πρότης Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐφ' ἡμᾶς, καὶ τὸ ἔργον τῶν χειρῶν
 ἡμῶν ἄξει εἰς πέρας τάχιστα καὶ κάλλιστα ἡ δύναμις τοῦ φωτός αὐ-
 τοῦ. Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1866 Μαΐου 29 μέχρι σήμερον ἐν καὶ τὸ αὐτὸ
 πολεμικὸν ἔργον ἐργαζόμεθα, τὸ ἔργον τῆς ἐθνικῆς ἐξεγέρσεως τοῦ
 ἔτους 1821, ὅπως ἂν τάχιστα καὶ κάλλιστα εἰς πέρας ἔλθοι. Ἄλλ'
 ἐργαζόμεθα αὐτὸ ἐν ὀνόματι τοῦ ἰσοθέου Λόγου καὶ ἐν τῷ φωτὶ τῶν
 λόγων αὐτοῦ, καὶ οὐχὶ ὡς ἐργάζεται αὐτὸ ἡ πολιτικὴ τῆς ἀπιστίας,
 ἡ πολιτικὴ τῶν φόρων καὶ τῶν δανείων, ἡ ἐπιζητοῦσα τὴν φιλίαν καὶ
 τὴν συμμαχίαν τῶν ἐχθρῶν τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος, καὶ ἐπι-
 βαρύνουσα τὸν ζυγὸν τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, διαφθείρουσα δὲ καὶ ἐξα-
 χρειοῦσα καὶ τοὺς ἐλευθέρους Ἕλληνας, καὶ χαμερπεῖς καὶ ἀνελευθέ-
 ρους αὐτοὺς ποιοῦσα. Ἡμεῖς ἄδομεν ἀληθῶς καὶ οὐχὶ ὑποκριτικῶς
 τὸ ἄσμα τοῦ ἐθνικοῦ ἀγῶνος,

Γιὰ τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστιν τὴν ἁγίαν,
 Γιὰ τῆς πατρίδος τὴν ἐλευθερίαν.
 Γιὰ αὐτὰ τὰ δύο πολεμῶ,
 Μ' αὐτὰ νὰ ζήσ' ἐπιθυμῶ.
 Κι' ἐν δὲν τὰ ἀποκτήσω.
 Τί μ' ὠρελεῖ νὰ ζήσω :

Ἄλλὰ καὶ ὅσοι καταυγασθῶσιν ὑπὸ τοῦ φωτός τῆς νέας ταύτης
 φιλοπολέμου Φιλοσοφίας ἀληθεῖς πατριῶται ἀναφανήσονται, καὶ τὸ
 αὐτὸ ἄσμα ὁμοίως ἡμῖν συνάσουσι, καὶ συμφώνως πρὸς αὐτὸ πρά-
 ξουσι, συντασσόμενοι ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ ἀγῶνος, καὶ σοφῶς καὶ
 ἐπιστημόνως τὸ κράτος τοῦ ἐχθροῦ τάχιστα καὶ κάλλιστα καταλύον-
 τες, καὶ τοὺς στενάζοντας ἐπὶ ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν βαρβάρων ἀδελφούς
 ἐλευθεροῦντες. Ἀμήν.

Ἐγγραφον ἐν Ἀθήναις, ἐν τῇ νέᾳ φιλοσοφικῇ καὶ ἐκπαιδευτικῇ
 τοῦ Λόγου Σχολῇ, τὴν 1 Μαΐου 1890.

Α. ΜΑΚΡΑΚΗΣ